

سلسله جلسات دیدار با قرآن

(ویژه نوجوانان کلاس پنجم و ششم)

(با محوریت سوره حجرات و لقمان)

سرشناسه : سعادت‌فر، محمد، ۱۳۷۳-
عنوان و نام پدیدآور : ادبستان : سلسله جلسات دیدار با قرآن (ویژه نوجوانان کلاس پنجم و ششم) (با محوریت سوره حجرات و لقمان) /
مؤلف محمدسعادت‌فر؛ ویراستار زهره عابدی؛ همکاران پژوهش محمد جراحی ... [و دیگران]؛
تهیه‌شده در واحد تالیف و پژوهش مؤسسه تربیتی آموزشی خیرین انصارالقرآن.
مشخصات نشر : تهران : پیام اندیشه عدالت، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری : ۲۱۲ص.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۵۳۴۱-۵۲-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : همکاران پژوهش محمد جراحی، محمد سعادت‌فر، ناصر وافی، حسن رضائی.
عنوان دیگر : سلسله جلسات دیدار با قرآن (ویژه نوجوانان کلاس پنجم و ششم) (با محوریت سوره حجرات و لقمان).

موضوع : آداب معاشرت کودکان و نوجوانان -- ادبیات کودکان و نوجوانان

موضوع : تفاسیر (سوره حجرات) -- ادبیات کودکان و نوجوانان

تفاسیر (سوره لقمان) -- ادبیات کودکان و نوجوانان

شناسه افزوده : جراحی، محمد، ۱۳۷۵-

شناسه افزوده : مؤسسه تربیتی آموزشی خیرین انصارالقرآن

رده بندی کنگره : B۱۸۵۷

رده بندی دیویی : ۳۹۵/۱۲۲ [ج]

شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۷۸۱۵۷

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

۴۴۸۸۹۷

سلسله جلسات دیدار با قرآن

(با محوریت سوره حجرات و لقمان)

تهیه شده در:

واحد تالیف و پژوهش

مؤسسه تربیتی آموزشی خیرین انصارالقرآن

● مؤلف: محمدسعادت‌فر

● همکاران پژوهشی: محمد جراحی، محمد سعادت‌فر،

ناصر وافی، حسن رضائی

● ویراستار: زهره عابدی

● مدیر هنری و صفحه‌آرا: سید محسن حسینی

● ناشر: انتشارات پیام اندیشه عدالت

● شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۳۴۱-۵۲-۴

● شمارگان: ۳۰۰۰

● نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۴۰۲

● قیمت: ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال

این کتاب به کوشش مؤسسه تربیتی - آموزشی خیرین انصارالقرآن تهیه شده است و همه حقوق مادی و معنوی آن محفوظ و متعلق به مؤسسه تربیتی - آموزشی خیرین انصارالقرآن است.

فهرست

پیشگفتار.....	۴
سخنی با مریبان گرامی.....	۱۰

فصل اول

درس ۱: دوستی خالص و مؤمنانه، دوستی برادرانه یا خواهرانه.....	۱۵
درس ۲: مسخره کردن.....	۲۷
درس ۳: عیب جویی و تجسس ممنوع.....	۳۵
درس ۴: فحش دادن و لقب دادن ممنوع.....	۴۳
درس ۵: خوش گمانی.....	۴۹
درس ۶: بدگویی پشت سر دیگران ممنوع.....	۵۵
درس ۷: صلح و آشتی.....	۶۳

فصل دوم

درس ۸: ادب در برابر مردم.....	۷۳
درس ۹: ادب در برابر مردم.....	۸۳
درس ۱۰: ادب در برابر مردم.....	۹۳
درس ۱۱: ادب در برابر پدر و مادر.....	۱۰۳
درس ۱۲: ادب در برابر معلم.....	۱۱۵
درس ۱۳: ادب در برابر خود.....	۱۲۱
درس ۱۴: ادب در برابر خود.....	۱۳۳

فصل سوم

درس ۱۵: ادب در برابر نمایندگان خدا.....	۱۴۵
درس ۱۶: ادب در برابر نمایندگان خدا.....	۱۵۵
درس ۱۷: ادب در برابر قرآن.....	۱۶۵
درس ۱۸: ادب در برابر خداوند.....	۱۷۷
درس ۱۹: ادب در برابر خداوند.....	۱۸۵
درس ۲۰: ادب در برابر خداوند.....	۱۹۵
درس ۲۱: ادب در برابر خداوند.....	۲۰۳
طرح رقابت پیوسته روخوانی قرآن کریم.....	۲۱۱

پیشگفتار

قرآن کریم به عنوان راهنمای مکتوب و البته زنده انسان‌ها در طول تاریخ اسلام، مورد دقت و اهتمام عموم جامعه مسلمین بوده است.

با گذشت زمان و پیشرفت‌های زندگی بشر، نوع نگرش به قرآن در جامعه اسلامی تغییر کرد و انتظارات جدیدی از این کتاب آسمانی به وجود آمد.

عده‌ای کارایی قرآن و دین در عصر جدید را انکار و عده‌ای قائل به آن بودند.

کسانی که به این کارایی اعتقاد داشتند و در پی اثبات آن بودند، روش‌هایی را برای ارتباط افراد با قرآن پیگیری کردند و به دیگران پیشنهاد می‌دادند.

این روش‌ها گاهی فقط مربوط به ارتباط با ظاهر آیات و کلمات قرآن بود مانند قرائت و حفظ الفاظ و آموزش‌های متناسب با آن و گاهی نیز برای برقراری ارتباط با قرآن و پررنگ

کردن محتوا فقط به فهم و تدبر در قرآن پرداخته می‌شد.

هرچند در روش‌های مذکور برای برقراری انس با کلام الله گام‌های مهمی برداشته شد،

اما مخاطب در رسیدن به انس مورد انتظار توفیق چندانی نیافت.

انس اولین و مهم‌ترین گام ارتباط با قرآن حتی پیش از آموزش است.

«نشان دادن جاذبه ویژه قرآن تنها به این نیست که با خط زیبایی مکتوب

شود و با بهترین شکل ممکن به زیور طبع آراسته شود.

همچنین این جاذبه منحصر به فرد تنها با تلاوت زیبا به مخاطبان القانمی شود؛

اگرچه این‌ها نیز شئون جذابیت قرآن هست اما هر کدام از این موارد اطلاق

قرآن را حد می‌زنند.

یعنی زمانی که ما آیات قرآن را با آهنگی حزین و زیبا تلاوت می‌کنیم حدی به آن جاذبه مطلق زده‌ایم و آن را از اطلاقش خارج کردیم این در حالی است که قرآن کریم خودش فی نفسه جاذبه‌ای دارد و اگر ما آن جاذبه را باور کنیم و خودمان را در معرض پرتوهای جان فضای آن قرار دهیم آنگاه خواهیم دید که این قرآن است که ما را به سوی خودش می‌کشاند حتی اگر چیزی از مفاهیم آن را متوجه نشویم و آن را شناسیم چه رسد به اینکه به لایه‌هایی از حقایق آن معرفت پیدا کنیم و به اعماق آن راه یابیم»^۱

یکی از روش‌های مرسوم با هدف برقراری انس، برگزاری جلسات سنتی قرآن است. جلساتی که از گذشته خواندن و فهمیدن قرآن را توأمان داشت. گرچه گاهی این جلسات هم کارکرد انسی خود را از دست داده‌اند و صرفاً رویکرد آموزشی دارند، ولی پایه آن انس محوری بوده است. رهبر قرآنی انقلاب می‌فرماید:

«یکی از کارهای لازم در کشور، رواج جلسات تلاوت و استماع قرآن کریم است؛ همان‌گونه که جلسات عزاداری با شور برای اهل بیت علیهم‌السلام برگزار می‌شود، جلسات قرآنی باید گسترش پیدا کند تا سرعت رشد مفاهیم قرآنی افزایش یابد.»^۲

با توجه به جایگاه جلسه انس محور قرآن در تربیت قرآنی افراد و شکل‌گیری رابطه عمیق و دوستانه با قرآن از این طریق، بر آن شدیم جلساتی را ویژه کودکان و با اهداف مشخص انس محور طراحی کنیم تا آن‌ها نیز ظاهر و باطن قرآن را با هم داشته باشند.

این طرح بعد از اجرا در برخی مراکز قرآنی، بررسی و پس از اصلاح و اضافه برخی از بخش‌ها صورت کنونی را به خود گرفته است.

در پایان از همه عزیزانی که ما را در طراحی این جلسات و تأمین محتوا همکاری کردند تشکر می‌کنیم.

آشنایی با سلسله جلسات قرآن ادبستان

اهداف این سلسله جلسات، انس با مصحف شریف؛ تقویت بینش و گرایش نسبت به یک سری از آداب بیان شده در قرآن و تمرین و تقویت روخوانی و روان خوانی قرآن کریم است. مخاطبان این جلسات نوجوانان پایه‌های پنجم و ششم ابتدایی هستند که در قالب داستان با موضوع آشنایی با آداب و با محوریت سوره مبارکه حجرات بیان شده است. نحوه برگزاری این جلسات به صورت دوره‌م نشینی در برابر قرآن و رحل است. این فصل در ۷ درس و ۱۴ جلسه تنظیم و زمان هر جلسه ۴۵ تا ۶۰ دقیقه در نظر گرفته شده است.

تبیین اختصاری موضوع محوری

ادب نوعی نظم در رفتار و گفتار به حساب می‌آید. گاهی ممکن است کسی رفتار خوبی داشته باشد، ولی مؤدب نباشد، اما اگر شخص به صورت دائم اموری را رعایت کند، با ادب خواهد بود. ادب یعنی هر زمان هر کاری به دلخواه انجام نشود. اگر ادب در شخص و جامعه جاری شود و همه آن را رعایت کنند، پذیرش دین و سبک زندگی دینی آسان و شیرین می‌شود.

فرهنگ ادب از جمله مفاهیمی است که مورد غفلت واقع شده و همین امر سبب کم‌رنگ شدن دین برای برخی شده است.

ادب مفهومی گسترده دارد و شخص علاوه بر ادب در برابر دیگران، در برابر خود نیز آن را می‌بایست رعایت کند.

این مفهوم شامل رعایت ادب در برابر خداوند، نمایندگان تام‌الاختیار خداوند (پیامبر و اهل بیت و نایبان آن‌ها روی زمین)، مردم (بندگان خدا) و خود انسان می‌شود.

ساختار کلی

از لحاظ ساختار کلی، هر جلسه دارای دو بخش اساسی است:

بخش اول:

در این بخش مخاطبین با شنیدن یک داستان (اعم از شأن نزول آیه، داستانی از علما یا شهدا و...) با مفهوم ادب پیوند برقرار می‌کنند و پس از انس با موضوع، به آیه مورد نظر در قرآن (سوره حجرات و لقمان و...) مراجعه می‌کنند و پس از آشنایی با ترجمه و ارتباط آن با داستان، به روخوانی و قرائت آن می‌پردازند.

بخش دوم:

بخش دوم به مسابقه و چالش اختصاص دارد.

در قسمت اول، مربی شماره صفحاتی را که در آن‌ها آیات مربوط به موضوع جلسه آمده به قرآن‌آموزان اعلام می‌کند.

در قسمت دوم این بخش رقابت پیوسته قرآنی وجود دارد. (رقابت گروهی برای قرائت سوره حجرات و لقمان)

قرآن‌آموزان باید در یک زمان تعیین شده به صورت گروهی به صفحات مراجعه کند و با استفاده از ترجمه، آیه یا آیات مربوطه را حدس بزنند.

ساختار جزئی

از لحاظ ساختار جزئی برگزاری جلسات شامل هفت مرحله می‌شود:

مرحله اول: قصه‌گویی

استاد جلسه ابتدا و بدون پیش‌زمینه به بیان داستان مورد نظر می‌پردازد.

مرحله دوم: بیان خاطرات متناسب با موضوع توسط قرآن‌آموزان

در این مرحله مربی از خاطرات واقعی مخاطبین درباره موضوع جلسه استفاده کند و از مخاطبان بخواهد تا اگر خاطره‌ای در این باره دارند، بیان نمایند.

مرحله سوم: مراجعه به قرآن و یافتن آیه مورد نظر در سوره حجرات و لقمان و قرائت آن

مرحله چهارم: آشنایی مخاطبین با آیات مرتبط و یافتن آن‌ها

در این مرحله قرآن‌آموزان باید آیات مرتبط با هر موضوع از سوره‌های حجرات و لقمان و همچنین از سوره‌های دیگر قرآن را از صفحات اعلام‌شده بیابند.

مرحله پنجم: رقابت روخوانی قرآن کریم
قرآن‌آموزان آیات یافته‌شده و آیات دیگری از سوره حجرات و لقمان را برای تمرین و به‌عنوان رقابت پیوسته روخوانی بخوانند.

تذکر: روش برگزاری به پیوست ارائه خواهد شد.

مرحله ششم: انس با قرآن در خانه

در این بخش تمریناتی برای قرآن‌آموزان در منزل و در مدت فاصله بین کلاس‌ها قرارداد شده تا در طول این مدت با قرآن مأنوس باشند و حتی برای انس دیگران با قرآن نیز تلاش کنند.

انتخاب یکی از فعالیت‌های تمرین چهارم هر درس به‌عهده قرآن‌آموز و یا با صلاح‌دید مربی است که با در نظر گرفتن مسائل جانبی به این تمرین‌ها بپردازد.

همچنین برای ارسال فایل صوتی تلاوت، قرآن‌آموزان باید آن را در گروه پشتیبان بفرستند.

در این مرحله تمرین حفظ آیات به هیچ عنوان الزامی نیست و فقط به عنوان فعالیت جانبی و تشویق‌کننده در نظر گرفته شده است.

مرحله هفتم: صوتی

در این بخش، زمزمه‌های قرآنی مناسب و یک قطعه تلاوت تقلیدی قرار دارد. باید توجه داشت هدف از این کار فقط جنبه انس و تنوع است و مقصود ما تقلید موبه‌مو و ارائه آن مانند قرائت‌های مجلسی نیست.

همچنین تواشیح‌ها و هم‌خوانی‌هایی با موضوعات متنوع برای مربیان گرامی در نظر گرفته شده است تا در مناسبت‌های مناسب از آن‌ها برای خواندن و یا پخش در کلاس استفاده کنند.

www.ketab.ir

سخنی با مربیان گرامی

- هدف اصلی از طراحی این درس نامه و دورهٔ قرآنی، انس قرآن آموزان با مصحف شریف و همچنین آیات قرآن به صورت معنایی است. برای ایجاد این انس در قرآن آموز، باید در ذهن او گره‌هایی ایجاد کرد تا در مسیر باز کردن آن‌ها، بتواند با قرآن مأنوس شود.
- از نظر گروه طراح، مهم‌ترین گره‌هایی که می‌تواند بچه‌ها را در این سن به تکاپو وادار کند، داستان است. با بیان داستان، قرآن آموز با موضوع درس ارتباط می‌گیرد و بعد با یافتن آیات مرتبط در قرآن، پاسخگویی و ایفای نقش قرآن در زندگی روزمره را می‌بیند.
- توجه: داستان‌هایی که در این درس نامه ملاحظه می‌کنید، پیشنهاداتی است که می‌توانید از آن‌ها برای ادارهٔ جلسه استفاده نمایید؛ اما مربی این اختیار را دارد تا از خاطرات و داستان‌هایی دیگر از آموخته‌های خود متناسب با زمان و موقعیت جغرافیایی مجموعه، بهره‌برد و به عنوان داستان برای قرآن آموزان بیان نماید.
- البته خواهشمندیم از بیان داستان‌های مغایر با اهداف بیان شده و روحیهٔ کودکانه و لطیف مخاطبین و یا مغایر با جنسیت آن‌ها جداً خودداری نمایید.
- از بیان هرگونه مطلب پیرامونی دربارهٔ موضوعات درس‌ها و شرح تفصیلی موضوع به شدت اجتناب شود؛ چرا که مخاطب به لحاظ فکری غیربالغ است و این یک جلسه است نه حلقهٔ رشد. مخاطب باید خودش از شنیدن داستان و دیدار با آیات به نتایج برسد.
- آنچه مطلوب است، اجرای تمام بخش‌ها در ظرف زمانی یک جلسهٔ یک ساعته است، اما با توجه به پیش‌بینی‌ها، این مطلوب ممکن است قابل اجرا نباشد، بنابراین پیشنهاد می‌شود که بخشی از داستان هر درس، بیان خاطرات و آیه‌یابی در یک جلسه ۴۵ دقیقه‌ای و بخشی دیگر از داستان، هم خوانی قرآن و رقابت پیوسته در جلسه‌ای

دیگر اجرا شود. همچنین می‌توان به طور کل هر درس را با کوچک‌سازی و انتخاب برخی داستان‌ها و آیات و افراد شرکت‌کننده در رقابت و ... در دو جلسه اجرا کرد. یعنی کل برنامه هر درس، در دو جلسه اجرا شود.

- ابتدای جلسه را با شور و حال زیاد و ترجیحاً با خواندن سرود قرآنی آغاز کنید.
- به تناسب مخاطب لحن بیانی مناسب با آن‌ها را انتخاب نمایید.
- در بیان داستان از فنون قصه‌گویی بهره ببرید.
- این جلسه باید به شدت با انرژی و نشاط بالا اداره شود.
- بهتر است تا جای ممکن همه بخش‌های جلسه اجرا شود. در غیر این صورت سه بخش اصلی (داستان، آیه یابی و رقابت) از اولویت بالایی برخوردار است.
- این جلسه باید به شکل جلسه‌ای یعنی نشستن پشت رحل و قرآن باشد. حتی اگر در مکان کلاسی و با وجود میز و صندلی باشد، باید به صورت جلسه و روی زمین اجرا شود. احیای سنت جلسه قرآن از مهم‌ترین اهداف این طرح است.
- در هنگام برگزاری جلسه، استاد می‌تواند از جای خود بلند شود و جلسه را اداره کند.
- می‌توان در بیان داستان از قرآن‌آموزان کمک گرفت.
- سعی شود تا در بیان داستان هم چالش‌هایی برای مخاطب ایجاد شود تا همراهی بهتری داشته باشد.
- اگر داستانی برای افرادی از اعضای کلاس آشنا بود، سعی شود با تعامل با آن‌ها بیان شود و در صورت ابراز واکنش منفی توسط قرآن‌آموزان، می‌توان از بیان آن صرف نظر کرد.
- برای یافتن آیات، می‌توانید از روش‌های گروهی و یا فردی بهره ببرید. پیشنهاد می‌شود در درس‌هایی که تعداد آیات بالاست، به صورت فردی و در غیر این صورت، گروهی اجرا شود.

- گاهی در درس‌ها چندین داستان و آیه ذکر شده است. این به معنی الزام به بیان همه آن‌ها نیست؛ بلکه در صورت محدودیت زمانی می‌توانید به ترتیب اولویت یا به تناسب مخاطب، که از قبل روی آن برنامه‌ریزی می‌کنید، برخی از آیات و داستان‌ها را حذف کنید.
- مدیریت زمان از مهم‌ترین ارکان اداره جلسه است.
- از اعمال هرگونه سخت‌گیری در تلاوت قرآن آموزان بپرهیزید. این کار با ماهیت انسی جلسه مغایرت دارد. با تشویق و تذکرات مهربانانه به حداقل تذکر اکتفا شود.
- همه تلاش طراحان بر جمع‌آوری داستان‌های واقعی از زندگانی معصومین علیهم السلام، عالمان دینی و شهیدان بوده است.
- در بیشتر داستان‌ها، نشانی و منبع آن ذکر شده است.
- در برخی از داستان‌ها که حاوی خاطرات شهیدان است، از مجموعه سبک زندگی شهدا نوشته انتشارات قدر ولایت بهره برده شده است.
- در این کتاب از ترجمه استاد علی ملکی به عنوان ترجمه‌ای روان و تفسیری استفاده شده است. تلاش شود بعد از یافتن آیات توسط قرآن آموزان، از این ترجمه برای تبیین معنی آیه استفاده شود.
- یکی از لوازم مهم جلسه ادبستان، ایجاد گروه پشتیبان در یکی از پیام‌رسان‌های ایرانی است.
- کارایی این گروه به شرح ذیل است:
  - ▶ اعلام تمرین‌ها برای جلسه‌ی بعد توسط مربی؛
  - ▶ بارگزاری بسته صوتی هفته در گروه توسط مربی؛
  - ▶ بارگزاری تمرین شماره ۲ و تمرین ۴/۴ توسط قرآن آموزان در گروه؛
  - ▶ ارائه گزارش قرآن آموزان از انجام تمرین‌های مربوط به تمرین شماره ۴.